

1010**USTAWA**

z dnia 15 września 2000 r.

o zmianie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich.

Art. 1. W ustawie z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. Nr 35, poz. 228, z 1992 r. Nr 24, poz. 101, z 1995 r. Nr 89, poz. 443, z 1998 r. Nr 106, poz. 668, z 1999 r. Nr 83, poz. 931 oraz z 2000 r. Nr 12, poz. 136 i Nr 50, poz. 580) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 2 wyraz „albo” zastępuje się wyrazem „lub”;

2) po art. 3 dodaje się art. 3a w brzmieniu:

„Art. 3a. § 1. W każdym stadium postępowania sąd rodzinny może, z inicjatywy lub za zgodą pokrzywdzonego i nieletniego, skierować sprawę do instytucji lub osoby godnej zaufania w celu przeprowadzenia postępowania mediacyjnego.

§ 2. Instytucja lub osoba godna zaufania sporządza, po przeprowadzeniu postępowania mediacyjnego, sprawozdanie z jego przebiegu i wyników, które sąd rodzinny bierze pod uwagę, orzekając w sprawie nieletniego.

§ 3. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady i tryb przeprowadzania mediacji, regulując zwłaszcza warunki, jakim powinny odpowiadać instytucje i osoby uprawnione do jej przeprowadzania, sposób rejestracji tych instytucji i osób oraz szkolenia mediatorów, zakres i warunki udostępniania im akt sprawy, formę i zakres sprawozdania z przebiegu i wyników postępowania mediacyjnego, mając na względzie wychowawczą rolę po-

stępowania mediacyjnego, interes pokrzywdzonego, dobrowolność i poufność mediacji oraz fachowość i bezstronność mediatora.”;

3) użyte w art. 4 w § 1—3, w art. 20, w art. 37 w § 1 i dwukrotnie w § 2 oraz w art. 67 w różnych przypadkach wyrazy „Milicja Obywatelska” zastępuje się użytym w odpowiednich przypadkach wyrazem „Policja”;

4) po art. 4 dodaje się art. 4a w brzmieniu:

„Art. 4a. Podmioty współdziałające z sądem rodzinnym, a w szczególności: instytucje państwowe, społeczne lub jednostki samorządowe oraz osoby godne zaufania, w zakresie swego działania, udzielają na żądanie sądu rodzinnego informacji niezbędnych w toku postępowania.”;

5) w art. 6:

a) w pkt 2 po wyrazie „szkody,” dodaje się wyrazy „do wykonania określonych prac lub świadczeń na rzecz pokrzywdzonego lub społeczności lokalnej,” a po wyrazie „pracy,” dodaje się wyrazy „do uczestniczenia w odpowiednich zajęciach o charakterze wychowawczym, terapeutycznym lub szkoleniowym,”

b) pkt 6 otrzymuje brzmienie:

„6) skierować do ośrodka kuratorskiego, a także do organizacji społecznej lub instytucji zajmujących się pracą z nieletnimi o charakterze wychowawczym, terapeutycznym lub szkoleniowym, po uprzednim porozumieniu się z tą organizacją lub instytucją,”

- c) w pkt 7 po wyrazie „pojazdów” skreśla się wyraz „mechanicznych”;
- d) pkt 9 otrzymuje brzmienie:
„9) orzec umieszczenie w rodzinie zastępczej, w odpowiedniej placówce opiekuńczo-wychowawczej albo ośrodka szkolno-wychowawczym.”;
- 6) w art. 7:
- a) w § 1:
- w pkt 1 wyrazy „wychowawczo-zawodową” zastępuje się wyrazami „psychologiczno-pedagogiczną lub inną poradnią specjalistyczną”;
 - w pkt 2 na końcu przecinek zastępuje się kropką i skreśla się pkt 3,
- b) § 2 otrzymuje brzmienie:
„§ 2. Sąd może zwrócić się do właściwych instytucji państwowych lub społecznych oraz jednostek samorządowych o udzielenie niezbędnej pomocy w poprawie warunków wychowawczych, bytowych lub zdrowotnych nieletniego.”;
- 7) w art. 8 w § 1 wyrazy „od 20 do 500 złotych” zastępuje się wyrazami „od 50 do 1500 złotych”;
- 8) w art. 11 w § 3 dodaje się zdanie drugie w brzmieniu:
„W razie popełnienia przez nieletniego czynu karalnego określonego w art. 134, art. 148 § 1, 2 lub 3, art. 156 § 1 lub 3, art. 163 § 1 lub 3, art. 166, art. 173 § 1 lub 3, art. 197 § 3, art. 252 § 1 lub 2 oraz w art. 280 Kodeksu karnego i braku podstaw do rozpoznawania sprawy przez sąd właściwy według przepisów Kodeksu postępowania karnego, sąd rodzinny odwołuje warunkowe zawieszenie i zarządza umieszczenie nieletniego w zakładzie poprawczym.”;
- 9) art. 12 otrzymuje brzmienie:
„Art. 12. W razie stwierdzenia u nieletniego upośledzenia umysłowego, choroby psychicznej lub innego zakłócenia czynności psychicznych bądź nałogowego używania alkoholu albo innych środków w celu wprowadzenia się w stan odurzenia, sąd rodzinny może orzec umieszczenie nieletniego w szpitalu psychiatrycznym lub innym odpowiednim zakładzie leczniczym. Jeżeli zachodzi potrzeba zapewnienia nieletniemu jedynie opieki wychowawczej, sąd może orzec umieszczenie go w odpowiedniej placówce opiekuńczo-wychowawczej, a w przypadku gdy nieletni jest upośledzony umysłowo w stopniu głębokim i wymaga jedynie opieki — w domu pomocy społecznej.”;
- 10) w dziale III tytuł rozdziału 1 otrzymuje brzmienie:
„Przepisy ogólne o postępowaniu”;
- 11) w art. 16 dodaje się § 3 w brzmieniu:
„§ 3. Sąd rodzinny, w którego okręgu prowadzone jest śledztwo, może stosować na wniosek prokuratora środki, o których mowa w art. 26 i 27, zawiadamiając o dokonanych czynnościach sąd rodzinny właściwości ogólnej.”;
- 12) w art. 18:
- a) dotychczasową treść oznacza się jako § 1, a wyrazy „9 § 2” zastępuje się wyrazami „10 § 2”;
- b) dodaje się § 2 i 3 w brzmieniu:
„§ 2. Postępowanie w sprawach, o których mowa w § 1, toczy się według przepisów Kodeksu postępowania karnego, jednakże w sprawach, o których mowa:
- 1) w pkt 1, gdy postępowanie wszczęto przed ukończeniem przez nieletniego lat 18:
 - a) postępowanie przygotowawcze prowadzi sędzia rodzinny, z tym że przepisy art. 16 i art. 42 § 3 stosuje się odpowiednio,
 - b) nieletni musi mieć obrońcę,
 - c) rodzice lub opiekun nieletniego mają prawa strony,
 - d) przepisy art. 23—25, art. 27, art. 32, art. 39, art. 40, art. 52 i art. 53 § 1 stosuje się odpowiednio,
 - e) tymczasowe aresztowanie może być zastosowane tylko wtedy, gdy umieszczenie w schronisku dla nieletnich byłoby niewystarczające,
 - f) jeżeli sąd uzna, że wobec nieletniego należy zastosować środki wychowawcze lub poprawcze przewidziane w niniejszej ustawie, orzeka o zastosowaniu tych środków,
 - g) przepisy art. 60, 62 i 63 stosuje się odpowiednio,
 - 2) w pkt 2, jeżeli czyn zabroniony jest przez ustawę jako przestępstwo skarbowe, postępowanie toczy się na podstawie przepisów Kodeksu karnego skarbowego.
- § 3. Jeżeli wobec nieletniego orzeczono karę pozbawienia wolności, okres pobytu w schronisku dla nieletnich zalicza się na poczet tej kary na zasadach stosowanych przy zaliczaniu skazanym okresu tymczasowego aresztowania na poczet kary.”;
- 13) w dziale III skreśla się wyrazy „Rozdział 2 Przepisy ogólne o postępowaniu”;
- 14) w art. 23 § 2 otrzymuje brzmienie:
„§ 2. O wszczęciu i ukończeniu postępowania w sprawie nieletniego można zawiadomić szkołę, do której nieletni uczęszcza, odpowiednią instytucję państwową, społeczną lub jednostkę samorządową, w szczególności powiatowe centrum pomocy rodzinie właściwe ze względu na miejsce zamieszkania nieletniego.”;

15) art. 24 i art. 25 otrzymują brzmienie:

„Art. 24. § 1. W celu ustalenia danych dotyczących nieletniego i jego środowiska, a w szczególności dotyczących zachowania się i warunków wychowawczych nieletniego, sytuacji bytowej rodziny, przebiegu nauki nieletniego i sposobu spędzania czasu wolnego, jego kontaktów środowiskowych, stosunku do niego rodziców lub opiekunów, podejmowanych oddziaływań wychowawczych, stanu zdrowia i znanych w środowisku zależności nieletniego, sędzia rodzinny zleca przeprowadzenie wywiadu środowiskowego kuratorowi sądowemu.

§ 2. W wyjątkowych przypadkach przeprowadzenie wywiadu środowiskowego może być zlecone:

- 1) przedstawicielom organizacji społecznych, do których zadań statutowych należy oddziaływanie wychowawcze na nieletnich lub wspomaganie procesu ich resocjalizacji, oraz osobom godnym zaufania — jeżeli powierzono im nadzór nad nieletnim,
- 2) jednostkom Policji, właściwym ze względu na miejsce zamieszkania lub pobytu nieletniego — jeżeli zachodzi potrzeba uzyskania informacji nie wymagających zastosowania wiedzy psychologicznej i pedagogicznej,
- 3) pracownikom pedagogicznym rodzinnych ośrodków diagnostyczno-konsultacyjnych — jeżeli zachodzi potrzeba wydania opinii o nieletnim,
- 4) pracownikom pedagogicznym schronisk dla nieletnich lub zakładów poprawczych — jeżeli zachodzi potrzeba wydania opinii o nieletnim lub w celu sprawdzenia zachowania nieletniego oraz warunków wychowawczych i bytowych, w jakich nieletni przebywa poza zakładem poprawczym.

§ 3. Dane o osobach, które dostarczyły informacji w ramach udzielonego wywiadu środowiskowego, ujawnia się jedynie na żądanie sądu rodzinnego.

§ 4. Osoby, które dostarczyły w ramach wywiadu środowiskowego informacji mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, mogą być w razie potrzeby przesłuchane w charakterze świadków.

§ 5. Na żądanie kuratora sądowego Policja jest zobowiązana udzielić mu pomocy przy wykonywaniu zadań zwią-

zanych z przeprowadzaniem wywiadu środowiskowego.

§ 6. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady i tryb przeprowadzania wywiadów środowiskowych o nieletnich dla potrzeb postępowania, regulując zwłaszcza czas, termin i miejsce ich przeprowadzania, formę i szczegółowy zakres sprawozdania z wywiadu, uwzględniając konieczność poszanowania sfery prywatności nieletniego i jego rodziny.

Art. 25. § 1. W razie potrzeby uzyskania kompleksowej diagnozy osobowości nieletniego, wymagającej wiedzy pedagogicznej, psychologicznej lub medycznej, oraz określenia właściwych kierunków oddziaływania na nieletniego, sąd rodzinny zwraca się o wydanie opinii do rodzinnego ośrodka diagnostyczno-konsultacyjnego. Sąd może zwrócić się o wydanie opinii także do innej specjalistycznej placówki.

§ 2. Przed wydaniem orzeczenia o umieszczeniu nieletniego w placówce opiekuńczo-wychowawczej, ośrodka szkolno-wychowawczym, publicznym zakładzie opieki zdrowotnej, domu pomocy społecznej albo zakładzie poprawczym sąd zwraca się o wydanie opinii, o której mowa w § 1.

§ 3. Przy przeprowadzeniu dowodu z opinii, o której mowa w § 1, sąd stosuje odpowiednio przepisy art. 279, art. 284, art. 285 § 1 i 3, art. 286 i art. 290 Kodeksu postępowania cywilnego.”;

16) po art. 25 dodaje się art. 25a w brzmieniu:

„Art. 25a. § 1. W razie potrzeby uzyskania opinii o stanie zdrowia psychicznego sąd rodzinny zarządza badanie nieletniego przez co najmniej dwóch biegłych lekarzy psychiatrów. Na wniosek biegłych psychiatrów do udziału w wydaniu opinii sąd powołuje biegłych innych specjalności.

§ 2. Na wniosek biegłych psychiatrów sporządzających opinię sąd może zarządzić obserwację nieletniego w publicznym zakładzie opieki zdrowotnej. Okres obserwacji nie może przekraczać 6 tygodni.”;

17) w art. 26 wyrazy „oświatowo-wychowawczej” zastępuje się wyrazami „opiekuńczo-wychowawczej”, ośrodku szkolno-wychowawczym lub zastosować środki leczniczo-wychowawcze, o których mowa w art. 12”;

18) art. 27 otrzymuje brzmienie:

- „Art. 27. § 1. Nieletniego można umieścić w schronisku dla nieletnich, jeżeli zostaną ujawnione okoliczności przemawiające za umieszczeniem go w zakładzie poprawczym, a zachodzi uzasadniona obawa ukrycia się nieletniego lub zatarcia śladów czynu karalnego, albo jeżeli nie można ustalić tożsamości nieletniego.
- § 2. Umieszczenie nieletniego w schronisku dla nieletnich może nastąpić wyjątkowo także wtedy, gdy zostaną ujawnione okoliczności przemawiające za umieszczeniem go w zakładzie poprawczym, a nieletniemu zarzucono popełnienie czynu karalnego określonego w art. 134, art. 148 § 1, 2 lub 3, art. 156 § 1 lub 3, art. 163 § 1 lub 3, art. 166, art. 173 § 1 lub 3, art. 197 § 3, art. 252 § 1 lub 2 i art. 280 Kodeksu karnego.
- § 3. Okres pobytu nieletniego w schronisku dla nieletnich przed skierowaniem sprawy na rozprawę nie może trwać dłużej niż 3 miesiące; okres pobytu należy określić w postanowieniu o umieszczeniu nieletniego w schronisku.
- § 4. Jeżeli, ze względu na szczególne okoliczności sprawy, zachodzi konieczność przedłużenia pobytu nieletniego w schronisku dla nieletnich, można ten pobyt przedłużyć na okres nie przekraczający dalszych 3 miesięcy.
- § 5. O przedłużeniu pobytu nieletniego w schronisku dla nieletnich orzeka na posiedzeniu sąd rodzinny w składzie jednego sędziego i dwóch ławników. O terminie posiedzenia zawiadamia się strony i obrońcę nieletniego.
- § 6. Łączny pobyt nieletniego w schronisku dla nieletnich, do chwili wydania wyroku w pierwszej instancji, nie może być dłuższy niż rok. Do okresu tego nie wlicza się nieusprawiedliwionej nieobecności nieletniego w schronisku dla nieletnich trwającej dłużej niż 3 dni oraz okresu obserwacji psychiatrycznej.
- § 7. W szczególnie uzasadnionych przypadkach, na wniosek sądu prowadzącego sprawę, sąd okręgowy, w którego okręgu toczy się postępowanie, może przedłużyć okres pobytu nieletniego w schronisku dla nieletnich, o którym mowa w § 6, na czas oznaczony.”;

19) art. 29 otrzymuje brzmienie:

- „Art. 29. Postanowienie o zastosowaniu środków, o których mowa w art. 25a § 2, art. 26,

art. 27 § 1, 2, 4 i 7 oraz w art. 28, doręcza się stronom. Na postanowienie przysługuje zażalenie. Zażalenie nie wstrzymuje wykonania postanowienia.”;

20) w art. 30:

- a) § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Sąd rodzinny może dopuścić przedstawiciela organizacji społecznej, do której zadań statutowych należy oddziaływanie wychowawcze na nieletnich lub wspomaganie procesu ich resocjalizacji, do udziału w postępowaniu w charakterze przedstawiciela społecznego.”,

- b) w § 5 wyrazy „zakładu wychowawczego albo” zastępuje się wyrazami „ośrodka szkolno-wychowawczego,” oraz wyrazy „zakładu społecznego służby zdrowia albo zakładu pomocy społecznej” zastępuje się wyrazami „publicznego zakładu opieki zdrowotnej albo domu pomocy społecznej”,

- c) dodaje się § 6 w brzmieniu:

„§ 6. Na rozprawie może być obecny pokrzywdzony.”;

21) w art. 31 dodaje się § 3 w brzmieniu:

„§ 3. Pokrzywdzonego zawiadamia się o wszczęciu postępowania oraz o treści orzeczenia kończącego postępowanie.”;

22) w art. 32:

- a) w § 1 dodaje się zdanie drugie w brzmieniu: „Koszty postępowania mediacyjnego ponosi Skarb Państwa.”,

- b) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Do kosztów postępowania zalicza się również należność z tytułu pobytu nieletniego w policyjnej izbie dziecka, schronisku dla nieletnich, zakładzie poprawczym, placówce opiekuńczo-wychowawczej albo ośrodka szkolno-wychowawczym, w domu pomocy społecznej, jak również zryczałtowaną kwotę z tytułu: postępowania mediacyjnego, badań nieletniego w rodzinnym ośrodku diagnostyczno-konsultacyjnym, umieszczenia w rodzinie zastępczej, pobytu w ośrodku kuratorskim lub ustanowienia nadzoru kuratora.”,

- c) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Zasady ponoszenia odpłatności za pobyt nieletnich umieszczonych przez sąd w publicznych zakładach opieki zdrowotnej regulują odrębne przepisy.”,

- d) dodaje się § 4 w brzmieniu:

„§ 4. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zabezpieczenia społecznego, ministrem właściwym do spraw finansów publicznych i ministrem właściwym do spraw wewnętrz-

nych, określi, w drodze rozporządzenia, wysokość i szczegółowe zasady ustalania kosztów postępowania w sprawach nieletnich, uwzględniając możliwość zmiany w toku postępowania wysokości kosztów, w szczególności z uwagi na zmianę sytuacji materialnej osób zobowiązanych do ich uiszczania.”;

23) w art. 35 dodaje się § 3 w brzmieniu:

„§ 3. Strony, pokrzywdzony, obrońcy i pełnomocnicy mogą zgłaszać wnioski dowodowe.”;

24) w art. 36 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Strony oraz obrońcy i pełnomocnicy mogą, za zezwoleniem sędziego rodzinnego, przeglądać akta sprawy i robić z nich odpisy. Obowiązek uzyskania zezwolenia nie dotyczy prokuratora. Uprawnienie do przeglądania akt i robienia z nich odpisów, z wyłączeniem wywiadów środowiskowych i opinii o nieletnim, przysługuje także pokrzywdzonemu.”;

25) w art. 38 w § 2 wyrazy „w art. 27 § 4.” zastępuje się wyrazami „w art. 27 § 5.”;

26) art. 39 otrzymuje brzmienie:

„Art. 39. Przesłuchanie nieletniego może być dokonane przez Policję, a w wyjątkowych wypadkach, gdy jest to konieczne ze względu na dobro sprawy — przez organ wymieniony w art. 37 § 1; przesłuchanie nieletniego odbywa się w obecności rodziców lub opiekuna albo obrońcy, a jeżeli zapewnienie ich obecności byłoby w danym wypadku niemożliwe, należy wezwać nauczyciela, przedstawiciela powiatowego centrum pomocy rodzinie lub przedstawiciela organizacji społecznej, do której zadań statutowych należy oddziaływanie wychowawcze na nieletnich lub wspomaganie procesu ich resocjalizacji.”;

27) art. 40 otrzymuje brzmienie:

„Art. 40. § 1. Jeżeli jest to konieczne ze względu na okoliczności sprawy, Policja może zatrzymać, a następnie umieścić w policyjnej izbie dziecka nieletniego, co do którego istnieje uzasadnione podejrzenie, że popełnił czyn karalny, a zachodzi uzasadniona obawa ukrycia się nieletniego lub zatarcia śladów tego czynu, albo gdy nie można ustalić tożsamości nieletniego.

§ 2. Zatrzymanego nieletniego informuje się natychmiast o przyczynach zatrzymania, prawie do złożenia zażalenia, o którym mowa w art. 38, i innych przysługujących mu prawach.

§ 3. Z zatrzymania nieletniego sporządza się protokół.

§ 4. Policja niezwłocznie zawiadamia rodziców lub opiekunów nieletniego o zatrzymaniu. Zawiadomienie przekazywane rodzicom lub opiekunom nieletniego powinno zawierać informacje, o których mowa w § 2.

§ 5. O zatrzymaniu nieletniego należy niezwłocznie, nie później niż w ciągu 24 godzin od chwili zatrzymania, zawiadomić właściwy sąd rodzinny.

§ 6. Zatrzymanego nieletniego należy natychmiast zwolnić i przekazać rodzicom lub opiekunom, jeżeli:

- 1) ustanie przyczyna zatrzymania,
- 2) poleci to sąd rodzinny,
- 3) nie został zachowany termin, o którym mowa w § 5,
- 4) w ciągu 72 godzin od chwili zatrzymania nie ogłoszono nieletniemu postanowienia o umieszczeniu w schronisku dla nieletnich lub tymczasowym umieszczeniu w placówce opiekuńczo-wychowawczej albo w zakładzie lub placówce, o których mowa w art. 12.

§ 7. W policyjnej izbie dziecka można również umieścić nieletniego w trakcie samowolnego pobytu poza schroniskiem dla nieletnich lub zakładem poprawczym na czas niezbędny do przekazania nieletniego właściwemu zakładowi, nie dłużej jednak niż na 5 dni.”;

28) w art. 42 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Jeżeli w toku postępowania wyjaśniającego ujawnione zostaną okoliczności uzasadniające orzeczenie wobec nieletniego kary na podstawie art. 10 § 2 Kodeksu karnego, sędzia rodzinny wydaje postanowienie o przekazaniu sprawy prokuratorowi. W razie ujawnienia nowych okoliczności wskazujących, iż nie zachodzi potrzeba orzeczenia kary, prokurator nie sporządza aktu oskarżenia i przekazuje sprawę sędziemu rodzinnemu.”;

29) w art. 43:

a) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Postanowienia, o których mowa w art. 42, doręcza się stronom i obrońcy nieletniego. O treści tego postanowienia zawiadamia się pokrzywdzonego.”,

b) dodaje się § 4 w brzmieniu:

„§ 4. Postanowienie o rozpoznaniu sprawy w postępowaniu poprawczym zastępuje akt oskarżenia.”;

30) w art. 46 w § 2 po wyrazie „odwołania” dodaje się przecinek i wyrazy „o ile nie były obecne na posiedzeniu, na którym zostało ono ogłoszone”;

31) po art. 47 dodaje się art. 47a w brzmieniu:

„Art. 47a. Środki, o których mowa w art. 12, stosuje się z uwzględnieniem przepisów art. 36 § 1, art. 45—46 oraz art. 49.”;

32) art. 48 otrzymuje brzmienie:

„Art. 48. W sprawach nieletnich nie stosuje się przepisów:

- 1) o postępowaniu uproszczonym,
- 2) o postępowaniu w sprawach z oskarżenia prywatnego,
- 3) o powództwie cywilnym,
- 4) o warunkowym umorzeniu postępowania,
- 5) o oskarżycielu posiłkowym,
- 6) art. 335, art. 351 i art. 387 Kodeksu postępowania karnego.”;

33) w art. 51:

a) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Udział prokuratora w rozprawie jest obowiązkowy w sprawach o czyny karalne określone w art. 134, art. 148 § 1, 2 lub 3, art. 156 § 1 lub 3, art. 163 § 1 lub 3, art. 166, art. 173 § 1 lub 3, art. 197 § 3, art. 252 § 1 lub 2 oraz w art. 280 Kodeksu karnego. W sprawach o inne czyny karalne niestawienie prokuratora nie tamuje rozpoznania sprawy.”,

b) dodaje się § 4 w brzmieniu:

„§ 4. Niestawienie rodziców lub opiekuna nie tamuje rozpoznania sprawy, chyba że sąd uzna ich obecność za niezbędną.”;

34) w dziale III skreśla się rozdział 6;

35) w art. 59 dodaje się § 3 w brzmieniu:

„§ 3. Udział nieletniego w rozprawie nie jest obowiązkowy. Sąd zarządza jednak doprowadzenie nieletniego umieszczonego w placówce, zakładzie lub schronisku dla nieletnich, o których mowa w art. 26 i art. 27, jeżeli uzna to za konieczne, a także gdy domagają się tego strony lub obrońca nieletniego.”;

36) po art. 63 dodaje się art. 63a w brzmieniu:

„Art. 63a. Przepisy art. 62 i 63 mają odpowiednie zastosowanie w razie orzeczenia środka wychowawczego lub poprawczego na podstawie art. 10 § 4 Kodeksu karnego lub art. 5 § 2 Kodeksu karnego skarbowego.”;

37) po art. 65 dodaje się art. 65a w brzmieniu:

„Art. 65a. Nieletni jest obowiązany podporządkować się wydanemu w stosunku do niego orzeczeniu oraz stosować się do poleceń podmiotu biorącego udział w wykonaniu orzeczenia.”;

38) art. 66 otrzymuje brzmienie:

„Art. 66. § 1. Organizacja i system wychowawczy w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, ośrodkach szkolno-wychowawczych i schroniskach dla nieletnich oraz w zakładach poprawczych powinny zapewniać możliwość indywidualnego oddziaływania na nieletnich odpowiednio do ich osobowości i potrzeb wychowawczych.

§ 2. Placówki, zakłady i schroniska dla nieletnich, o których mowa w § 1, zapewniają w szczególności nauczanie ogólnokształcące i zawodowe, działalność kulturalno-oświatową i sportową, działalność mającą na celu rozwijanie aktywności społecznej nieletnich i wdrożenie ich do pracy społecznie użytecznej, a także dostęp do świadczeń zdrowotnych.

§ 3. Korespondencja nieletniego umieszczonego w placówce, zakładzie lub schronisku dla nieletnich, o których mowa w § 1, z wyjątkiem korespondencji z organami państwowymi i samorządowymi, w szczególności z Rzecznikiem Praw Obywatelskich i z Rzecznikiem Praw Dziecka oraz organami powołanymi na podstawie ratyfikowanych w drodze ustawy przez Rzeczpospolitą Polską umów międzynarodowych dotyczących ochrony praw człowieka, może być kontrolowana przez dyrektora zakładu, placówki lub schroniska bądź przez upoważnionego przez niego pracownika pedagogicznego, wyłącznie w przypadkach powzięcia uzasadnionego podejrzenia, iż zawiera ona treści godzące w porządek prawny, bezpieczeństwo zakładu, placówki lub schroniska, w zasady moralności publicznej bądź może wpłynąć niekorzystnie na przebieg toczącego się postępowania lub resocjalizacji nieletniego. W razie stwierdzenia takich treści korespondencji nie doręcza się, powiadamiając o tym nieletniego oraz sąd rodzinny wykonujący orzeczenie, podając powody tej decyzji. Nieletniego poucza się o prawie do złożenia zażalenia, o którym mowa w art. 38. Zatrzymaną korespondencję włącza się do akt osobowych nieletniego.

§ 4. Dyrektor zakładu, placówki lub schroniska, o których mowa w § 1, może ograniczyć lub zakazać kontaktów nieletniego z osobami spoza zakładu, placówki lub schroniska dla nieletnich wyłącznie w przypadku, gdy kontakt ten stwarzałby zagrożenie dla porządku prawnego, bezpieczeństwa

zakładu, placówki lub schroniska bądź może wpłynąć niekorzystnie na przebieg toczącego się postępowania lub proces resocjalizacji nieletniego.

- § 5. W wypadku, o którym mowa w § 4, dyrektor zakładu, placówki lub schroniska dla nieletnich niezwłocznie zawiadamia nieletniego i sąd rodzinny wykonujący orzeczenie o powodach decyzji. Sąd może uchylić decyzję dyrektora.”;

39) po art. 66 dodaje się art. 66a w brzmieniu:

„Art. 66a. § 1. Nieletni ma prawo do wykonywania praktyk religijnych i korzystania z postug religijnych oraz bezpośredniego uczestniczenia w nabożeństwach odprawianych w zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich w dni świąteczne, słuchania nabożeństw transmitowanych przez środki masowego przekazu, a także do posiadania służących do wykonywania praktyk religijnych ksiąg, pism i przedmiotów.

§ 2. Nieletni ma prawo do uczestniczenia w prowadzonym w placówkach, zakładach i schroniskach dla nieletnich, o których mowa w art. 66 § 1, nauczaniu religii, działalności charytatywnej lub społecznej kościoła lub innego związku wyznaniowego, a także do spotkań indywidualnych z duchownym kościoła lub innego związku wyznaniowego, do którego należy. Duchowni ci mogą odwiedzać nieletnich w pomieszczeniach, w których przebywają.

§ 3. Miejsce, sposób i czas uczestniczenia w lekcjach religii i organizowania innych form życia religijnego dyrektor zakładu poprawczego lub schroniska dla nieletnich ustala w porozumieniu z kapelanami.

§ 4. Korzystanie z wolności religijnej nie może naruszać zasad tolerancji ani zakłócać ustalonego porządku w zakładzie poprawczym lub schronisku dla nieletnich.

§ 5. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady uczestniczenia w lekcjach religii i praktykach religijnych, korzystania z postug religijnych i organizacji pracy duszpasterskiej w zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich, mając na uwadze zasadę uwzględniania woli zainteresowanych uczestniczeniem w lekcjach religii, wykonywaniem praktyk religijnych i korzystaniem z postug religijnych, a także potrzebę przestrzegania praw nieletnich oraz koniecz-

ność zapewnienia bezpieczeństwa i prawidłowości funkcjonowania zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich.”;

40) art. 68 otrzymuje brzmienie:

„Art. 68. Przepis art. 17 § 2 nie ma zastosowania w wypadkach, gdy wykonywany jest środek polegający na umieszczeniu nieletniego w placówce opiekuńczo-wychowawczej, ośrodku szkolno-wychowawczym, publicznym zakładzie opieki zdrowotnej, domu pomocy społecznej albo w zakładzie poprawczym.”;

41) w art. 69:

a) w § 1 wyrazy „9 § 3” zastępuje się wyrazami „10 § 4”,

b) dodaje się § 3 w brzmieniu:

„§ 3. Sąd rodzinny, wykonując środki wychowawcze, o których mowa w art. 6 pkt 7 i 8, stosuje odpowiednio przepisy Kodeksu karnego wykonawczego.”;

42) art. 70 otrzymuje brzmienie:

„Art. 70. § 1. Strony postępowania oraz obrońca nieletniego mogą składać wnioski, a w przypadkach przewidzianych w ustawie wносить zażalenia na postanowienia wydane w postępowaniu wykonawczym.

§ 2. W sprawach nieletnich umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, ośrodkach szkolno-wychowawczych, publicznych zakładach opieki zdrowotnej, domach pomocy społecznej oraz w schroniskach dla nieletnich i zakładach poprawczych wnioski w postępowaniu wykonawczym może również składać dyrektor właściwego zakładu.”;

43) art. 72 otrzymuje brzmienie:

„Art. 72. O umieszczeniu nieletniego w placówce opiekuńczo-wychowawczej, ośrodku szkolno-wychowawczym albo w publicznym zakładzie opieki zdrowotnej lub w domu pomocy społecznej oraz o umieszczeniu w zakładzie poprawczym, jak również o każdej zmianie tego zakładu, placówki, ośrodka lub domu pomocy społecznej dyrektor zakładu, placówki, ośrodka lub domu pomocy społecznej zawiadamia sąd rodzinny, który wykonuje orzeczenie.”;

44) w art. 73 w § 1:

a) wyrazy „6 pkt 2 i 3” zastępuje się wyrazami „6 pkt 2, 3 i 6”,

b) wyrazy „w zakładzie wychowawczym albo placówce opiekuńczo-wychowawczej lub w zakładzie

społecznym służby zdrowia albo zakładzie pomocy społecznej” zastępuje się wyrazami „placówce opiekuńczo-wychowawczej, w ośrodku szkolno-wychowawczym lub w publicznym zakładzie opieki zdrowotnej albo domu pomocy społecznej”;

c) wyrazy „9 § 3” zastępuje się wyrazami „10 § 4”;

45) w art. 74:

a) w § 2 wyrazy „6 miesięcy” zastępuje się wyrazami „3 miesięcy”;

b) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Jeżeli orzeczono umieszczenie w placówce opiekuńczo-wychowawczej, a zachodzą warunki, o których mowa w § 2, sąd rodzinny może zastosować środki przewidziane w art. 26.”;

46) w art. 75 w § 2 i 3 po wyrazach „art. 87 § 3” dodaje się wyrazy „i 3a”, a wyrazy „92—94” zastępuje się wyrazami „93—94”;

47) art. 76 otrzymuje brzmienie:

„Art. 76. § 1. Jeżeli rodzice lub opiekun nie mogą zapewnić nieletniemu zwalnianemu z placówki opiekuńczo-wychowawczej, ośrodka szkolno-wychowawczego, publicznego zakładu opieki zdrowotnej, domu pomocy społecznej, zakładu poprawczego, schroniska dla nieletnich albo opuszczającemu rodzinę zastępczą niezbędnych warunków wychowawczych i bytowych — udziela się nieletniemu pomocy.

§ 2. Zasady i zakres udzielania pomocy, o której mowa w § 1, regulują odrębne przepisy.

§ 3. Pomocy nieletnim mogą udzielać również stowarzyszenia, fundacje i organizacje społeczne, których celem jest pomoc w społecznej readaptacji nieletniego, oraz osoby godne zaufania.”;

48) art. 77 i 78 otrzymują brzmienie:

„Art. 77. § 1. Nadzór nad wykonywaniem orzeczeń o skierowaniu nieletniego do ośrodka kuratorskiego, o umieszczeniu w placówce opiekuńczo-wychowawczej, domu pomocy społecznej, ośrodku szkolno-wychowawczym, publicznym zakładzie opieki zdrowotnej, schronisku dla nieletnich i zakładzie poprawczym, jak również decyzji o umieszczeniu w policyjnej izbie dziecka, sprawuje sędzia rodzinny.

§ 2. Nadzór sprawowany przez sędziego rodzinnego obejmuje legalność umieszczenia nieletniego oraz prawidłowość wykonywania orzeczenia, zwłaszcza w zakresie stosowanych

metod i środków oddziaływania, warunków, w jakich przebywają nieletni, jak również przestrzegania ich praw i obowiązków. W tym celu sędzia rodzinny ma w każdym czasie prawo wstępu na teren nadzorowanej jednostki oraz do pomieszczeń, w których przebywają nieletni, a także przeglądania dokumentów i żądania wyjaśnień od administracji odpowiednich zakładów, przeprowadzania na osobności rozmów z nieletnimi oraz badania ich próśb i skarg.

§ 3. Sędzia rodzinny sprawuje nadzór w szczególności przez:

1) okresowe kontrole jednostek nadzorowanych lub kontrole przeprowadzane doraźnie obejmujące całość spraw poddanych nadzorowi albo niektóre zagadnienia w tym zakresie; okresowe kontrole przeprowadza się co najmniej raz w roku,

2) wydawanie zaleceń pokontrolnych oraz kontrolowanie prawidłowości i terminowości ich realizacji,

3) podejmowanie w miarę potrzeby innych czynności i decyzji zmierzających do usunięcia uchybień i zapobieżenia ich powstawaniu.

§ 4. Przepisy § 1—3 nie naruszają ustawowych uprawnień prokuratora w tym zakresie.

Art. 78. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zabezpieczenia społecznego, ministrem właściwym do spraw oświaty i wychowania, ministrem właściwym do spraw wewnętrznych i ministrem właściwym do spraw zdrowia określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy sposób wykonywania przez sędziów rodzinnych nadzoru, o którym mowa w art. 77, określając w szczególności tryb przeprowadzania kontroli, sposób dokumentowania jej przebiegu i wyników oraz tryb wykonywania zaleceń wydanych w toku sprawowania nadzoru.”;

49) w art. 79 w § 3 skreśla się wyraz „mechanicznych”;

50) w art. 80:

a) w § 1 wyrazy „zakładu społecznego służby zdrowia lub zakładu pomocy społecznej” zastępuje się wyrazami „publicznego zakładu opieki zdrowotnej lub domu pomocy społecznej” oraz po wyrazach „w zakładzie” dodaje się wyrazy „lub domu pomocy społecznej”;

b) po użytym w § 2 dwukrotnie oraz w § 3 i 4 w różnych przypadkach wyrazie „zakład” dodaje się użyte w odpowiednich przypadkach wyrazy „lub dom pomocy społecznej”;

51) art. 81 otrzymuje brzmienie:

„Art. 81. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady kierowania, przyjmowania, przenoszenia, zwalniania i pobytu nieletnich w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, w szczególności wskazując organ odpowiedzialny za kierowanie nieletnich do odpowiednich placówek i uwzględniając sprawność postępowania, konieczność zapewnienia bezpieczeństwa tych placówek, właściwych warunków pobytu nieletnich i przestrzegania ich praw.”;

52) art. 82 otrzymuje brzmienie:

„Art. 82. § 1. Minister właściwy do spraw zdrowia w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady kierowania, przyjmowania, przenoszenia, zwalniania i pobytu nieletnich w publicznych zakładach opieki zdrowotnej, w szczególności wskazując organ odpowiedzialny za kierowanie nieletnich do odpowiednich zakładów, biorąc pod uwagę konieczność zapewnienia sprawności postępowania, bezpieczeństwa tych placówek, właściwych warunków pobytu nieletnich i przestrzegania ich praw.

§ 2. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady kierowania, przyjmowania, przenoszenia, zwalniania i pobytu nieletnich w domach pomocy społecznej, w szczególności wskazując organ odpowiedzialny za kierowanie nieletnich do odpowiednich domów oraz formy opieki.”;

53) w art. 83:

a) § 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„§ 1. Policyjne izby dziecka podlegają ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych.

§ 2. Minister właściwy do spraw wewnętrznych w drodze zarządzenia tworzy i znosi policyjne izby dziecka.”,

b) dodaje się § 3 w brzmieniu:

„§ 3. Minister właściwy do spraw wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady pobytu nieletnich w policyjnych izbach dziecka, mając na uwadze stworzenie właściwych warunków pobytu nieletnich i przestrzegania ich praw, względy bezpieczeństwa, a także sprawność postępowania oraz odpowied-

nie rozdzielanie nieletnich ze względu na charakter czynów, których się dopuścili, i stopień ich demoralizacji.”;

54) art. 84 otrzymuje brzmienie:

„Art. 84. § 1. Minister Sprawiedliwości sprawuje zwierzchni nadzór nad rodzinnymi ośrodkami diagnostyczno-konsultacyjnymi oraz ośrodkami kuratorskimi.

§ 2. Minister Sprawiedliwości, w drodze zarządzenia, tworzy i znosi rodzinne ośrodki diagnostyczno-konsultacyjne.

§ 3. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, organizację i zakres działania rodzinnych ośrodków diagnostyczno-konsultacyjnych, w szczególności obejmujący diagnozowanie nieletnich i ich środowiska rodzinnego, poradnictwo i opiekę specjalistyczną nad nieletnimi, a także diagnozowanie i poradnictwo w zakresie przeciwdziałania i zapobiegania demoralizacji.

§ 4. Na wniosek prezesów sądów rejonowych prezesa sądów okręgowych tworzą i znoszą ośrodki kuratorskie.

§ 5. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, tryb i szczegółowe zasady tworzenia i znoszenia ośrodków kuratorskich, sposób wykonywania nadzoru nad ośrodkami kuratorskimi, ich organizację i zakres działania, mając w szczególności na względzie dobór właściwych metod wychowania resocjalizacyjnego w środowisku pobytu nieletniego.”;

55) w art. 87 po § 3 dodaje się § 3a w brzmieniu:

„§ 3a. W razie popełnienia przez nieletniego czynu karalnego określonego w art. 134, art. 148 § 1, 2 lub 3, art. 156 § 1 lub 3, art. 163 § 1 lub 3, art. 166, art. 173 § 1 lub 3, art. 197 § 3, art. 252 § 1 lub 2 oraz w art. 280 Kodeksu karnego i braku podstaw do rozpoznania sprawy przez sąd właściwy według przepisów Kodeksu postępowania karnego, sąd odwołuje warunkowe zwolnienie i zarządza umieszczenie nieletniego w zakładzie poprawczym. Warunkowego zwolnienia oraz art. 90 nie stosuje się przez okres roku od chwili ponownego umieszczenia nieletniego w zakładzie poprawczym.”;

56) art. 90 otrzymuje brzmienie:

„Art. 90. § 1. Dyrektor zakładu poprawczego może umieścić nieletniego na czas określony poza zakładem, jeżeli przemawiają za tym:

1) względy szkoleniowo-wychowawcze, a w szczególności możliwość zdobycia wykształcenia, zawodu,

- a także niezbędnych kwalifikacji lub uprawnień,
 - 2) możliwość podjęcia zatrudnienia,
 - 3) potrzeba specjalistycznego leczenia lub
 - 4) szczególne względy rodzinne,
- a ocena zachowania nieletniego wskazuje, iż będzie możliwe roztoczenie nad nim skutecznego nadzoru.

- § 2. Nieletni umieszczony poza zakładem poprawczym jest nadal wychowankiem tego zakładu. Zakład jest obowiązany roztoczyć nad nim nadzór. Dyrektor zakładu poprawczego może w każdym czasie odwołać decyzję o umieszczeniu nieletniego poza zakładem, jeżeli ustały przyczyny, o których mowa w § 1.
- § 3. O decyzji w sprawie umieszczenia nieletniego poza zakładem poprawczym dyrektor zakładu zawiadamia sąd rodzinny, który wykonuje orzeczenie. Do wykonania decyzji, o której mowa w § 1, dyrektor zakładu może przystąpić po zaakceptowaniu jej przez sąd rodzinny. Sąd rodzinny zajmuje stanowisko w terminie 14 dni od otrzymania decyzji dyrektora.
- § 4. Sąd rodzinny może w każdym czasie uchylić decyzję dyrektora zakładu poprawczego.”;

57) art. 91 otrzymuje brzmienie:

- „Art. 91. § 1. W braku podstaw do rozpoznania sprawy przez sąd właściwy według przepisów Kodeksu postępowania karnego, fakt popełnienia przez wychowanka zakładu poprawczego czynu karalnego przed ukończeniem lat 17 stwierdza postanowieniem sąd rodzinny na podstawie wyników postępowania wyjaśniającego. Odpis prawomocnego postanowienia sąd rodzinny przesyła dyrektorowi zakładu poprawczego w celu zastosowania wobec wychowanka środka dyscyplinarnego.
- § 2. Stwierdzając popełnienie przez wychowanka zakładu poprawczego czynu karalnego określonego w art. 134, art. 148 § 1, 2 lub 3, art. 156 § 1 lub 3, art. 163 § 1 lub 3, art. 166, art. 173 § 1 lub 3, art. 197 § 3, art. 252 § 1 lub 2 oraz w art. 280 Kodeksu karnego, sąd rodzinny orzeka także w przedmiocie przeniesienia nieletniego do zakładu poprawczego o wzmożonym nadzorze wychowawczym bądź zastosowania art. 79 § 4. Od postanowienia sądu przysługuje apelacja.

§ 3. W wypadku, o którym mowa w § 2, do czasu prawomocnego rozpoznania sprawy nieletniego umieszcza się w schronisku dla nieletnich.

§ 4. Wobec nieletniego przeniesionego zgodnie z § 2 do zakładu poprawczego o wzmożonym nadzorze wychowawczym nie stosuje się przez okres oznaczony w orzeczeniu sądu, nie krótszy niż rok, warunkowego zwolnienia oraz art. 90.

§ 5. Do ustalania właściwości sądu stosuje się art. 17. W przypadku gdy czyn karalny został popełniony na terenie zakładu poprawczego, właściwy jest sąd rodzinny miejsca położenia zakładu, który o podjętych czynnościach zawiadamia sąd rodzinny właściwości ogólnej.

§ 6. Dyrektor zakładu poprawczego powiadamia sąd rodzinny wykonujący orzeczenie i sędziego rodzinnego sprawującego nadzór nad zakładem poprawczym o każdym przypadku popełnienia przez wychowanka zakładu poprawczego czynu karalnego, a jeżeli nieletni popełnił czyn zabroniony po ukończeniu lat 17 — także prokuratora.”;

58) art. 92 otrzymuje brzmienie:

„Art. 92. § 1. Jeżeli sprawca, wobec którego orzeczono umieszczenie w zakładzie poprawczym, został skazany na karę pozbawienia wolności, wykonuje się karę pozbawienia wolności.

§ 2. Sąd rodzinny umarza postępowanie w przedmiocie wykonania środka poprawczego po otrzymaniu zawiadomienia o osadzeniu nieletniego w zakładzie karnym.”;

59) art. 95 otrzymuje brzmienie:

„Art. 95. § 1. Minister Sprawiedliwości sprawuje zwierzchni nadzór nad schroniskami dla nieletnich i zakładami poprawczymi.

§ 2. Minister Sprawiedliwości, w drodze zarządzenia, tworzy i znosi schroniska dla nieletnich i zakłady poprawcze.

§ 3. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, rodzaje schronisk dla nieletnich i zakładów poprawczych, w zależności od stosowanych wobec nieletnich środków i form oddziaływania wychowawczego, resocjalizacyjnego i terapeutycznego, sposób wykonywania nadzoru, o którym mowa w § 1, organizację tych schronisk i zakładów oraz szczegółowe zasady kierowania, przyjmomo-

wania, przenoszenia, zwalniania i pobytu w nich nieletnich, uwzględniając konieczność zapewnienia sprawności postępowania, bezpieczeństwa schronisk i zakładów, właściwych warunków pobytu i przestrzegania praw nieletnich, a także sposób wykonywania nadzoru pedagogicznego w schroniskach dla nieletnich i zakładach poprawczych.

§ 4. Zasady kształcenia i wychowania w schroniskach dla nieletnich i zakładach poprawczych regulują odrębne przepisy.”;

60) w dziale IV tytuł rozdziału 4 otrzymuje brzmienie:

„Rozdział 4

Stosowanie środków przymusu bezpośredniego wobec nieletniego umieszczonego w zakładzie poprawczym, w schronisku dla nieletnich, placówce opiekuńczo-wychowawczej, ośrodka szkolno-wychowawczym”;

61) art. 95a otrzymuje brzmienie:

„Art. 95a. § 1. Środki przymusu bezpośredniego mogą być stosowane w razie bezskuteczności środków oddziaływania psychologiczno-pedagogicznego. Środki te stosuje się wyłącznie w celu przeciwdziałania:

- 1) usiłowaniu targnięcia się nieletniego na życie lub zdrowie własne albo innej osoby,
- 2) nawoływaniu do buntu,
- 3) zbiorowej ucieczce,
- 4) niszczeniu mienia powodującemu poważne zakłócenie porządku,
- 5) samowolnemu opuszczaniu przez nieletniego zakładu poprawczego, schroniska dla nieletnich, placówki opiekuńczo-wychowawczej, ośrodka szkolno-wychowawczego,

a także

6) w celu doprowadzenia nieletniego do takiego zakładu, placówki lub ośrodka.

§ 2. Środków przymusu bezpośredniego nie można stosować dłużej niż wymaga tego potrzeba, a także nie można ich stosować jako kary.

§ 3. Stosowanie środków przymusu bezpośredniego powinno być odpowiednie do stopnia zagrożenia i następować dopiero po uprzednim ostrzeżeniu o możliwości ich użycia.

§ 4. Wobec nieletniego można stosować następujące środki przymusu bezpośredniego:

- 1) siłę fizyczną,
- 2) umieszczenie w izbie izolacyjnej,
- 3) założenie pasa obezwładniającego lub kaftana bezpieczeństwa.

§ 5. Środki przymusu bezpośredniego, o których mowa w § 4 pkt 2 i 3, stosuje się wyłącznie wobec nieletniego umieszczonego w zakładzie poprawczym lub schronisku dla nieletnich, jedynie w przypadku, o którym mowa w § 1 pkt 1.

§ 6. Środków przymusu bezpośredniego wymienionych w § 4 pkt 3 nie stosuje się względem nieletniego dotkniętego kalectwem. Wobec nieletniej o widocznej ciąży stosuje się wyłącznie siłę fizyczną.

§ 7. Jeżeli jest to konieczne, można stosować wobec nieletniego umieszczonego w zakładzie poprawczym lub schronisku dla nieletnich jednocześnie różne środki przymusu bezpośredniego, z tym że środek określony w § 4 pkt 2 nie może być stosowany dłużej niż 48 godzin, a wobec nieletniego w wieku do 14 lat — dłużej niż 12 godzin.

§ 8. Do określenia przypadków oraz warunków i sposobu użycia środków przymusu bezpośredniego wobec nieletnich umieszczonych w publicznych zakładach opieki zdrowotnej i domach pomocy społecznej stosuje się odrębne przepisy.”;

62) w art. 95b:

- a) w § 1 wyrazy „zakładu poprawczego lub schroniska dla nieletnich” zastępuje się wyrazami „zakładu, placówki lub ośrodka, w których nieletni jest umieszczony”;
- b) w § 2 wyrazy „pracownika zakładu poprawczego, schroniska dla nieletnich albo innej osoby” zastępuje się wyrazami „osoby, a w szczególności pracownika zakładu, placówki lub ośrodka, w których nieletni jest umieszczony”;
- c) w § 4 wyrazy „zakładu poprawczego lub schroniska dla nieletnich” zastępuje się wyrazami „placówki, zakładu lub ośrodka, w których nieletni jest umieszczony”;

63) art. 95c otrzymuje brzmienie:

„Art. 95c. § 1. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki i sposób użycia środków przymusu bezpośredniego wobec nieletnich umieszczonych w zakładach poprawczych, schroniskach dla nielet-

nich, placówkach opiekuńczo-wychowawczych i ośrodkach szkolno-wychowawczych oraz sposób kontroli nad decyzjami o zastosowaniu tych środków, a także określi rodzaje placówek opiekuńczo-wychowawczych, w których mogą być stosowane środki przymusu bezpośredniego, uwzględniając w szczególności cel stosowania środków, formy, w jakich mogą być one stosowane, związaną z ich stosowaniem potrzebę doboru właściwych metod oddziaływania wychowawczego na nieletniego, sposób prowadzenia dokumentacji związanej z zastosowaniem środków, szczegółowy sposób sprawowania opieki nad stanem zdrowia fizycznego i psychicznego nieletniego, wobec którego zastosowano środek, mając na uwadze konieczność poszanowania praw i godności nieletniego oraz zapewnienia bezpieczeństwa zakładów, schronisk i placówek.

- § 2. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych, określi, w drodze rozporządzenia, zakres i tryb współdziałania zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich z Policją w wypadku zagrożenia bezpieczeństwa tych placówek, uwzględniając w szczególności przypadki i warunki użycia sił Policji na terenie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich.”;

64) w art. 95d wyrazy „15 lat” zastępuje się wyrazami „16 lat”, a wyrazy „art. 191 Kodeksu pracy” zastępuje się wyrazami „Kodeksie pracy”;

65) skreśla się art. 99;

66) skreśla się art. 100;

67) w art. 102 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Do dnia 31 grudnia 2000 r., z wyjątkiem przypadku, o którym mowa w art. 40, można umieścić w policyjnej izbie dziecka również nieletniego wymagającego natychmiastowej opieki na okres niezbędny do ustalenia jego tożsamości i oddania rodzicom lub opiekunowi albo umieszczenia w odpowiedniej placówce opiekuńczo-wychowawczej.”

Art. 2. Przepisy wykonawcze, wydane na podstawie ustawy, o której mowa w art. 1, przed wejściem w życie niniejszej ustawy, zachowują moc do czasu wydania nowych przepisów wykonawczych, nie dłużej jednak niż przez okres 9 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy — w zakresie, w jakim nie są sprzeczne z jej przepisami.

Art. 3. Minister Sprawiedliwości ogłosi w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej jednolity tekst ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich, z uwzględnieniem zmian wynikających z przepisów ogłoszonych przed dniem wydania jednolitego tekstu.

Art. 4. Ustawa wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej: *A. Kwaśniewski*